

SPIS RZECZY

<i>Wstęp</i>	7
Przedmiot pracy i ramy chronologiczne problematyki (7—8). Istota organizacji plemiennej (8—9). Metryka związków plemiennych (10—11). Odbicie archeologiczne tej organizacji (11—12). Pojęcie państwa (13—14). Kryterium państwa w organizacji skarbowej (14—20). Etapy w rozwoju związków politycznych (20—21). Metoda badań kompleksowych nad społeczeństwami przedpaństwowymi (21—22). Użyteczność archeologii w badaniach nad przedpaństwowymi grupami etnicznymi (22—27). Językoznawstwo w służbie tych badań i zakres chronologiczny tej pracy (27—28). Układ pracy i podstawowa literatura (28—30).	
Część pierwsza: OKRES WENECKI	31
I. <i>Pochodzenie Słowian</i>	33
1. Zagadnienie praojczyzny indoeuropejskiej (33—70). Znaczenie lokalizacji praojczyzny indoeuropejskiej (33—35). Teorie zróżnicowania Indoeuropejczyków (35—36). Rozmiary ich praojczyzny (36—38). Dotychczasowa dyskusja naukowa nad kwestią praojczyzny indoeuropejskiej (38—48). Praojczyzna — w stepach eurazyjskich (48—49). Sąsiedztwo ugrofińskie (49). Badania hydronimiczne nad rozwojem stosunków etnicznych (49—50). Nazwy staroeuropejskie (50—52). Hydronimia staroeuropejska śladem pierwszej migracji indoeuropejskiej (53—57). Kierunek wędrówki Bałtów (57—61). Szlak Germanów (61—65). Wnioski o lokalizacji praojczyzny indoeuropejskiej (65—66). Odbicie migracji indoeuropejskich w materiale archeologicznym (66—70).	
2. Początki Słowian (70—96). Wnioski o praojczyźnie Słowian z poprzednich wywodów (70—71). Dyskusja naukowa na temat tej praojczyzny (71—74). Praca T. Lehra-Spławińskiego o praojczyźnie Słowian i jej krytyka (74—85). Bezpośrednia sukcesja Słowian po Staroeuropejczykach (86—87). Wczesne dotarcie Słowian nad Bałtyk i jego ślad w nazwie Wenetów (87—91). Penetracja Słowian na obszar Polski i jej odbicie archeologiczne (91—94). Krytyka argumentu florystycznego (94—96).	

II. Słowianie w świetle najstarszych źródeł historycznych od połowy I tys. p.n.e. do w. IV n. e.

97

1. Wiadomości greckie, naświetlające zagadnienie słowiańskie do początku n. e. (97–134). Źródła pisane — główną podstawą materiałową w badaniach nad rozwojem stosunków etnicznych (97–98). Herodot jako źródło do początków Słowian (98–99). Wartość danych Herodota o Scytii (99–102). Opis Scytii i jej sąsiadów u Herodota (102–115). Zagadnienie identyfikacji Słowian na podstawie danych Herodota (115–117). Lokalizacja Neurów-Słowian (117–118). Zagadnienie słowiańskości Budynów (119–123). Ograniczony horyzont geograficzny Greków nad M. Czarnym (Strabo) (123–125). Zainteresowanie Greków brzegami zachodniej Europy i wyprawa Pyteasa (125–127). Wyspa bursztynowa (127–132). Zagadnienie Greków na Bałtyku (132–134).
2. Wiadomości rzymskie o Słowianach (134–166). Eksploracja północnej Europy przez Rzymian (134–136). Wiadomość Korneliusza Neposa o Indach (136–138). Wyprawa morska Rzymian r. 5 ku brzegom Jutlandii (138–140). Pomponiusz Mela o Sarmacji i jej lokalizacja (140–145). Mapa Agryppy i geneza funkcji granicznej Wisły (145–149). Wiadomości Pliniusza z trasy wyprawy r. 5 (149–155). Lokalizacja Aeningii i jej mieszkańcy (155–160). Odbicie tych danych w archeologii (160). Wiadomości Tacyty o Wenetach (161–165). Dane archeologiczne o wschodnich Wenetach (165–166).
3. Słowianie w kartografii Cesarstwa Rzymskiego (166–183). Dzieło Ptolemeusza (166–169). Dwoistość danych Ptolemeusza o Wenetach: słowiańskich i staroeuropejskich (169–173). Fikcyjność „Zatoki Weneckiej” (173–174). Łańcuch ludów na szlaku bałtycko-azowskim: Goci—Wenetowie—Galindowie—Sudynowie—Stawanowie—Alanowie; identyfikacja Stawanów ze Słowianami (174–180). Lugiowie i Wenetowie w *Tabula Peutingeriana* (180–181). Wnioski tego rozdziału: słowiańskość Wenetów (182–183).

III. Zagadnienie inwazji Germanów na ziemiach słowiańskich do schyłku IV w. n. e.

184

1. Pierwsze inwazje germańskie na ziemię Słowian i problem celtycki do II w. p. n. e. (184–211). Problematyka badań nad Germanami na obszarze słowiańskim (184–187). Osadnictwo w szachownicę (187–189). Celtowie i ich penetracja na ziemię polskie (189–191). Celtyckie pochodzenie nazwy Lugiów (191–196). Brak danych o przybyciu Germanów na obszar słowiański przed w. III p. n. e. (196–198). Skirowie nad M. Czarnym (198–200). Bastarnowie i dunajski szlak ich wędrówki nad M. Czarne (200–207). Bastarnowie w strefie Karpat (207–209). Migracja Cymbrów i jej szlak (209–211).
2. Penetracja Germanów na ziemię polskie od I w. p. n. e. do III w. n. e. (211–256). Wiadomości rzymskie i tradycja gocka (Jordanes) o Germanach na obszarze polskim przed najazdem gockim (211–216). Nazwy ludów germańskich na wschodzie u Pliniusza (216–220). Opis Germanii między Dunajem a Bałtykiem u Tacyty (220–223). Zagadnienie lokalizacji Gotów (223–226). Plemiona lugijskie Tacyty na szlaku bursztynowym (226–229). Lugiowie u Strabona (229–230). Lugijskie plemiona u Ptolemeusza w porównaniu z Tacytem (230–234). Charakterystyka związku lugijskiego (234–236). Rugiowie i Lemowio-Głomacze (236–239). Burgundowie (239–240). Informacje o aktywności politycznej Lugiów w I w. n. e. i upadek ich związku pod naciskiem Wenetów (240–244).

Wandalowie i ich pochodzenie (244–250). Naharwalowie i Hariowie (250–251). Zagadnienie Silingów i Ślęzy (251–256).

3. Migracje Germanów na ziemiach słowiańskich w II–IV w. n. e. (256–273). Wędrówka Gotów na południe w relacji Jordanesa (256–262). Najstarsze świadectwa pisane o obecności Gotów nad M. Czarnym (262–265). Dane archeologiczne o wędrówce Gotów (265). Wędrówka Gepidów (265–267). Emigracja innych plemion germańskich (267–268). Siedziby wędrownych Germanów poza obszarem słowiańskim w w. III według *Tabula Peutingeriana* i *Kroniki* Hipolita Rzymskiego (268–272). Wędrówki Germanów w *Laterculus Veronensis* i u Juliusza Honoriusa (272–273).

IV. Rozwój gospodarczy i społeczny oraz organizacje polityczne na ziemiach słowiańskich w pierwszych wiekach n. e.

274

1. Zagadnienie struktury i rozwoju osadnictwa (274–291). Odbicie struktury ekonomicznej w materiale archeologicznym (274–275). Cmentarzyska miejscem pochowania kategorii wojowników (275–280). Ruchliwość osadnicza szerszych mas ludowych i brak śladów cmentarnych tej kategorii (280–284). Kwestia etnicznej segregacji cmentarzysk (284–287). Zanik cmentarzysk w w. III wynikiem migracji wojowników (287–291).
2. Rozwój sił twórczych (291–331). Charakter regionalizmu gospodarczego (291–292). Rolniczo-hodowlana gospodarka Słowian na początku n. e. (292–297). Uprawa wypaleniskowa jako forma gospodarki ekstensywnej u Słowian (297–305). Zagadnienie lesistości obszaru polskiego (305–308). Oboczność gospodarki ekstensywnej i intensywnej czyli uprawy wypaleniskowej i ornej (308–312). Stosunki gospodarcze u Germanów (312–319). Produkcja rękodzielnicza u Słowian: żelazo i inne metale (319–326), ceramika (326–331).
3. Wymiana (331–340). Wymiana w warunkach gospodarki naturalnej (331–333). Rola gospodarcza monet rzymskich (333–338). Przedmioty handlu z Rzymem (338–339). Ocena handlu z Rzymem (339–340).
4. Zaludnienie (340–348). Metoda archeologiczna badań nad rozwojem demograficznym (340–342). Obliczenie zaludnienia krajów słowiańskich (342–344). Obliczenie ludności germańskiej (344–345). Rozmiary ludności germańskiej na ziemiach słowiańskich (346–348).
5. Rozwój struktury społecznej i politycznej (348–375). Metoda porównawczo-retrogresywna w badaniach nad strukturą społeczną Słowian w starożytności (348). Zagadnienie rodu w literaturze niemieckiej (348–349). Cechy organizacji rodowej (349–351). Struktura rodowa osadnictwa i wspólnota majątkowa rodu u Germanów i Słowian (351–352). Nazwy patronimiczne jako ślad struktury rodowej osadnictwa (352–353). Zanik osadnictwa rodowego; dynamiczność rodu (353–354). Wspólnota konsumpcyjna rodu (354–355); jego funkcje społeczne, w szczególności wojskowe (355–358). Dezyntegracja rodu (358). Krytyka tezy o upadku osadnictwa rodowego w okresie rzymskim (359). Zagadnienie zróżnicowania majątkowego wewnątrz rodu (359–360). Niewolnictwo (360–362). Produkcja rękodzielnicza w ramach organizacji rodowej (362–364). Organizacja plemienna u Germanów i Słowian jako demokracja wojskowa (364–365). Organizacja władzy plemienną u Germanów (365–367). Archaiczne elementy w ustroju plemiennym Słowian wczesnego średniowiecza (367–369). Plemienny system skarbowy u Germanów i Słowian (369–373). Organizacja drużyn (373–375).

6. Kształtowanie się ośrodków politycznych (375—413). Nieprawdopodobieństwo podboju ludności słowiańskiej przez Germanów 375—377). Eksploatacja rabunkowa i handlowa celem migracji wędrownych Germanów (377—378). Charakter inwazji wandalskiej a gockiej (378—380). Odbicie stosunków słowiańsko-germańskich w zapożyczeniach językowych (380—384). Odbicie geografii politycznej ziem polskich okresu wczesnorzymskiego w grobach książęcych (384—388). Imigracja tracka (388—389). Zagadnienie roli politycznej Gotów na ziemiach polskich (389—390). Zagadnienie organizacji politycznej Wenetów na ziemiach polskich (390—391). Geografia polityczna ziem ruskich według danych numizmatycznych: ośrodki naddnieprzański, naddniestrzański i wołyński (391—394). Działalność polityczna Gotów nad M. Czarnym (394—395). Zagadnienie ekspansji Ostrogotów za Hermanryka i jego stosunek do Słowian (395—401). Konflikt antyjско-gocki po najeździe huńskim (401—404). Charakter etniczny Antów Boza i geneza ich nazwy (404—408). Lokalizacja Antów Boza i charakter ich organizacji politycznej (408—409). Wielkoplemienny ośrodek polityczny na Śląsku (groby książęce w Zakrzowie) (409—413).

Spis najważniejszych skrótów 414